

Messages

Egyházi zarándokútvonalak értékelése a
Vas vármegyében és a Muravidéken élők
észrevételei alapján

Kivonat

Tartalom

Egyházi zarándokútvonalak értékelése <i>a Vas vármegyében és a Muravidéken élők észrevételei alapján</i>	3
Útkeresés: zarándoklat, elvonulás vagy kirándulás?	4
A magyar-szlovén határtérseget érintő zarándokútvonalak, zarándokhelyszínek bemutatása	6
Zarándoklatok vizsgálata: módszertani áttekintés.....	8
A felmérés során szerzett tapasztalatok és személyes interjúk összegzése.....	9
Ajánlások és javaslatok az új zarándokútvonalak kialakításához.....	11

Egyházi zarándokútvonalak értékelése

a Vas vármegyében és a Muravidéken élők észrevételei alapján

Jelen dokumentum célja, hogy meglévő zarándokútvonalak kialakításának, fenntartásának és használatának tapasztalatai alapján **szakmai segítséget nyújtson népszerű és fenntartható zarándokútvonalak kialakításához.**

Bemutatjuk a testi-lelki megújulást segítő zarándoklatok és kirándulások típusait, elemezzük a Vas vármegyét és a Muravidéket érintő zarándokútvonalakat, s javaslatokat teszünk zarándoklatok és zarándokutak fejlesztési irányaira.

Jelen dokumentum az egyező című tanulmány kivonata, mely elkészítésével célunk a részletes helyzetértékelés összefoglalása és rövid prezentációja volt. Mindkét dokumentum az *El nem mondott történetek - Zarándoklatok a szlovén-magyar határvidéken* projekt keretében, annak szakmai megalapozása érdekében készült. A rövid nevén MESSAGES projekt feladata egy olyan zarándokútvonal kialakítása, mely Boldog Brenner János (1931, Szombathely – 1957 Szentgotthárd-Zsida) és Isten Szolgája Halász Dániel (1903, Črenšovci – 1945, Hotiza) vértanú papok szellemiségét bemutatva összekapcsolja a szlovén - magyar határrégiót. A projekt különös figyelmet fordít a fiatalok és a helyi közösség bevonására, élő kapcsolatot teremtve a múlt és a jelen között, elősegítve a közös kulturális örökség megőrzését és továbbadását. A zarándokútvonal és a kapcsolódó kulturális ajánlatok így lehetőséget biztosítanak a két ország hívő lakosai és turistái számára, hogy együtt élhessék meg a zarándoklat testi, lelki és kulturális élményeit.

A MESSAGES projekt az Interreg VI-A Szlovénia-Magyarország Program keretében, az Európai Regionális Fejlesztési Alap társfinanszírozásával valósul meg. A projektet a Muraba ETT, Vas Vármegyei Önkormányzati Hivatal és Lendva Község Önkormányzata közösen valósítja meg. Jelen dokumentumot a Muraba ETT készítette, az annak alapját adó helyzetelemzés a Vas Vármegyei Önkormányzati Hivatal munkája.

Útkeresés: zarándoklat, elvonulás vagy kirándulás?

Zarándoklatnak, elvonulásnak vagy kirándulásnak nevezzük, szervezett vagy egyéni keretek között veszünk részt a vallási helyszínekhez vezető útvonalak bejárásán?

A „pontos” megfogalmazást nehéz megtalálni, alapvetően vallási, spirituális és kulturális igények motiválják az útnak indulást, de fontos különbséget tenni az egyházi zarándoklatok, a világi ember útkeresése, valamint az egyház kulturális értékeinek turisztikai célú látogatása között!

Útkeresés formája	<i>Egyházi zarándoklat</i>	<i>Világi, spirituális jellegű elvonulás</i>	<i>Vallási-kulturális célú turisztikai kirándulás</i>
Célja	a lelki megújulás, a belső béke megtapasztalása	belső béke és lelki egyensúly megtalálása	a meglátogatott helyszín felfedezése
Jellemzői	Jellemzői: - közösségi élmény, - vallási helyszínek, szent helyek felkeresésével, meglátogatásával jár, - fontos az úton töltött idő, mely lehetőséget biztosít az imádkozásra, meditációra, a zarándokok lelki fejlődésére - fontos a lelki vezető szerepe Általában mély vallási élményt adnak a résztvevők számára, ahol a hitük elmélyítése, vallási rituálék és szentségek átélése áll a középpontban.	Jellemzőik: - nem kötődnek közvetlenül egyházi hagyományokhoz. - általában egyéni élményeken alapulnak, és inkább a személyes spiritualitás által vezéreltek.	Jellemzőik: - alapvetően a kulturális élmények és a vallási örökség iránti érdeklődés dominál - hordozhatnak spirituális tartalmat, de nem ez a látogatás elsődleges célja

Az egyházi zarándoklatok, a világi elvonulások és a vallási/kulturális turizmus résztvevői mind a test és lélek megújulását keresik.

Közös jellemzőik:

 cél a világi életből való kilépés, egy **másfajta környezetben való elmélyülés**,

 fizikai mozgás, a **helyváltoztatás**, a „zarándoklat” akár szó szerinti, akár átvitt értelmében mindegyik típusra jellemző.

 a résztvevők mindhárom **új perspektívákat** nyerhetnek életükre, akár hitük, akár személyes spiritualitásuk, akár kulturális tudásuk szempontjából.

A magyar-szlovén határtérseget érintő zarándokútvonalak, zarándokhelyszínek bemutatása

Vas vármegye és a Muravidék gazdag egyházi zarándokútvonalakban, amelyek a terület vallási, történelmi és kulturális örökségét éltetik tovább. A zarándoklatok mélyen beágyazódtak a helyi közösségek életébe, és hosszú évszázadok óta fontos szerepet játszanak a hívők vallási és lelki életében. Ezek az útvonalak nemcsak szakrális élményt nyújtanak a résztvevőknek, hanem hozzájárulnak a helyi identitás és kulturális összetartozás megéléséhez is.

A magyar zarándokok legfontosabb zarándokútvonala a **Mária-út**, amely Vas vármegye területén is áthalad. Csíksomlyót köti össze Mariazellel 1400 kilométeren át, érintve a Kárpát-medence legszebb és legszentebb helyeit. Nemcsak vallási szempontból jelentős: az út bejárása során a zarándokok megismerhetik Közép-Európai régió történelmét, építészetét és népi hagyományait. Az út karbantartására, minőségének megőrzésére egyesületek jöttek létre, honlapjaikon interaktív zarándoktérkép, útvonalleírások, valamint kegyhelyek és szállások listája segíti az útvonaltervezést. A Mária-út folyamatosan fejlődik, mára egy kiterjedt úthálózat jött létre. 2024 első felében a Mária Út Közhasznú Egyesület pályázatot nyújtott be az Európai Tanácshoz, hogy az Európai Kulturális Útvonalak közé bekerüljön a Mária út magyarországi és környező országokban lévő szakasza.

Vas vármegyét és a Muravidéket is érinti a **Szent Márton zarándokút**, mely a szent életének jelentős helyszíneit összekötve, több ezer kilométer hosszan kanyarog. Az út során a zarándokok meglátogathatják Európa több nagy városát mint Ljubljanát, Velencét, Páviát, Milánót, Lyont, Vichyt, megismerhetik az érintett régiók gazdag történelmét és építészetét. Az állomásokon kulturális és vallási programok várják a látogatókat, amelyek megidézik Szent Márton korát és a középkori Európa szellemiségét. A Szent Márton úton évente több ezer ember indul útnak. Az Európa Tanács a Szent Márton-út Szombathelytől Tours-ig vezető szakaszát 2005-ben Európai Kulturális Útvonallá nyilvánította.

A **Szent Jakab zarándokút**, közismert nevén El Camino, Európa legismertebb és legkedveltebb zarándokútja. Fő szakasza a francia-spanyol határról indul, Észak-Spanyolországon át vezet Santiago de Compostelába, Szent Jakab apostol sírjához. Ez a világ harmadik leglátogatottabb útvonala: 2023-ban 4 460 035 zarándok érkezett a híres székesegyházhoz. Fő szakaszán az út mentén számtalan szállás és szolgáltatás elérhető a zarándokok számára. Az El Camino

folyamatosan fejlődik: mind az infrastruktúra, mind a zarándokok számára kínált szolgáltatások tekintetében, miközben úthálózata mára egész Európát átszövi. Magyarországon és Szlovéniában is megtalálható a Szent Jakab út hivatalos szakasza, amelyek összekapcsolásával a magyar zarándokok számára Olaszországon keresztül is közvetlenül elérhetővé válhatna Santiago de Compostela.

A **hetési falvak** vallási központja hosszú időn át a dobronaki plébánia volt, de a lendvai Szentháromság templom, a Szent Vid-forrásnál álló kápolna és a radamosi Mária fa is fontos szerepet töltöttek be a hetésiek életében. A trianoni béke után a hetési falvak a határ két oldalára kerültek, majd a politikai rendszerek miatt a vallásgyakorlás sok helyen visszaszorult. Az uniós csatlakozást követően vált a határ valóban könnyen átjárhatóvá, mely lehetővé tette a közös hagyományok újjáéledését. Ma egyre több magyarországi zarándok keresi fel ezeket a szakrális pontokat, amelyek így újra a határ két oldalán élő hetésiek közös zarándokhelyé válnak.

Sokan indulnak el gyalog az észak-nyugat **Szlovéniában** található brezje-i Segítő Szűz Mária Bazilikájához, mely a szlovének nemzeti Mária-kegyhelye. A Mária zarándokútja pedig egy több mint 700 km hosszú, jelzett turistaútvonal-hálózat, amely Horvátországot és Szlovéniát összekötve különböző Mária-szentélyeket, templomokat és kápolnákat érint.

A két országot összekötő zarándokútvonalak fejlesztése a közösségi élményeken keresztül erősítheti a vallási és kulturális kapcsolatokat, miközben lehetőséget ad a régió természeti és a történelmi örökség megismerésére is.

Zarándoklatok vizsgálata: módszertani áttekintés

A helyzetelemzés célja a szlovén-magyar határtérség zarándokturizmusának feltérképezése volt, különös tekintettel a zarándoklatok szokásaira, a zarándokútvonalak infrastruktúrájára és a kapcsolódó szolgáltatásokra.

A vizsgálat zarándokok körében végzett 189 kérdőíves felmérésre (2 országban és 2 korcsoportban) és 11 interjúra épült. A személyes interjúk során gyakorlott zarándokok, zarándoklatok szervezői, plébánosok, turisztikai szakemberek, projektfejlesztők mondták el személyes tapasztalataikat, véleményüket; általában megerősítve a kérdőíves lekérdezés során kapott visszajelzéseket.

A kérdőívek a zarándokok szokásainak és igényeinek megismerését szolgálták, míg az interjúk a tapasztalatok, infrastrukturális szempontok és a zarándoklatok szellemi, vallási és közösségi aspektusai élmények mélyebb megértését tették lehetővé.

Az információkat statisztikai és tematikus elemzéssel dolgoztuk fel, melyek eredményei alapján ajánlásokat fogalmaztunk meg a zarándokutak fejlesztésére. Az eredmények felhasználásra kerülnek a zarándoklatok szervezésével, fejlesztésével és az oktatási tevékenységekkel kapcsolatos jövőbeli projekttevékenységeinkben, de más térségben tervezett zarándokútvonal fejlesztésénél is érvényesek.

A felmérés során szerzett tapasztalatok és személyes interjúk összegzése

A **zarándokútvonalak** mint a Mária-út, a Szent Márton vagy Szent Jakab zarándokútvonalak - bejárása napjainkban **nem csupán vallási élményeket, hanem kulturális felfedezéseket is kínálnak** a zarándokok számára.

A helyi közösségek vendégszeretete, valamint a történelmi és kulturális értékek felfedezése teszik igazán különlegessé ezeket az útvonalakat, s növelik az adott térség turisztikai vonzerejét.

A zarándoklás hagyománya jelentős vallási és kulturális értékeket hordoz a magyar-szlovén határvidéken is.

A zarándoklaton különböző korosztályok képviseltetik magukat, az ő igényeik és elvárásaik némileg eltérőek. A fiatalabbak, különösen a középiskolás és egyetemista fiatalok, gyakran a **közösségi élmények és kalandok** miatt választják a zarándoklatokat, míg az idősebb korosztály számára a **vallási és spirituális feltöltődés, a tradíciók továbbvitele** a legfontosabb motiváló tényező.

A zarándoklatok sikeres lebonyolításához elengedhetetlen a lelki folyamatok támogatása és a közösségi élmény elősegítése, ugyanakkor a megfelelő infrastruktúra biztosítása és a zarándokok speciális igényeinek figyelembevétele is.

A zarándokok tapasztalatai és a lefolytatott interjú alapján a **zarándokútvonalak fejlesztése** során több területet kell figyelembe venni. Az útvonalak és az útirányjelzések karbantartása kiemelten fontos, hogy az útvonalak könnyen követhetők legyenek minden résztvevő számára. A hagyományos táblázás-felfestés és útirányjelzés mellett a digitális eszközök, például mobilalkalmazások és a digitális offline térképek szerepe egyre jelentősebb a tájékozódás támogatásában.

Elengedhetetlen a – nagyobb csoportot befogadó - szálláshelyek, étkezési vagy főzési lehetőségek biztosítása, különösen a többnapos zarándoklatok esetében. Pihenőhelyek,

mosdók és vízvételi lehetőségek megléte alapvető elvárás mind a fiatalabb, mind az idősebb résztvevők esetében.

A **zarándoklatok sikerének** kulcsa a lelki elmélyülés és közösségi élmények elősegítése. A vallási élmények, a közös imádságok, a közösségi, interaktív programok különösen vonzóak a fiatalabb korosztály számára. A vallási jelentőségű helyszínek történelmi és kulturális háttérének bemutatása és a helyi közösségekkel való találkozás szintén gazdagítja a zarándokok élményeit.

A **zarándokútvonalak fenntarthatóságát** a helyi szolgáltatók és közösségek bevonása biztosíthatja, mellettük a fenntartható turizmus elvei is egyre inkább előtérbe kerülnek, így a vallási és kulturális értékek megőrzése mellett gazdasági szempontból is hozzájárulnak a térség fejlődéséhez.

Ajánlások és javaslatok az új zarándokútvonalak kialakításához

Infrastrukturális fejlesztések

1. **Infrastruktúra fejlesztése:** A zarándokutak mentén elengedhetetlen a megfelelő útvonaljelzés, táblázás és pihenőhelyek kialakítása. Az útvonalak karbantartása, valamint a vízvételi lehetőségek és mosdók biztosítása elengedhetetlen a zarándokok komfortjának növelése érdekében.
2. **Szolgáltatások fejlesztése:** Az zarándokhelyek környékén a szállás- és étkezési lehetőségeket is biztosítani és folyamatosan fejleszteni kell. Az egyszerű, olcsó szállások mellett a prémium szolgáltatások iránti kereslet is növekvő tendenciát mutat, különösen azok körében, akik hajlandóak többet fizetni a kényelmesebb élményekért.
3. **Digitális eszközök alkalmazása:** A digitális eszközök, például mobilapplikációk és interaktív térképek használata megkönnyíti a tájékozódást, különösen a fiatalabb korosztály számára. Az okostelefonok használatával kapcsolatban fontos, hogy a tervezett útvonalak elérhetők legyenek offline módban is.

Helyi értékek megőrzése és integrálása

4. **Meglévő egyházi-kulturális emlékek integrálása:** Az új zarándokútvonalak kialakítása során kiemelten fontos, hogy azok a helyi vallási és kulturális hagyományokra épüljenek, ezáltal megőrizve és továbbadva az adott térség örökségét.

Javasolt, hogy az útvonalak szervesen kapcsolódjanak a már meglévő turisztikai és kulturális fejlesztésekhez, hogy azok egymást erősítve kínáljanak egyedi élményt a zarándokoknak. Amennyiben ez az integráció elmarad, az útvonalak hosszú távú fenntarthatósága és vonzereje kérdésessé válhat.

5. **Emlékek és történetek megőrzése:** A zarándoklatokat nemcsak vallási, hanem emlékezetőrző szerepük miatt is támogatni kell. Az emlékezet és a személyes történetek élményként hatnak valamennyi célcsoportra. A levéltárak és könyvtárak

szerepe is kulcsfontosságú lehet az ilyen történetek rendszerezésében és elérhetővé tételében.

6. **Határon átnyúló együttműködések:** Az emlékhelyek, valamint a szlovén és magyar zarándokok számára készült információs anyagok többnyelvű fejlesztése (magyar, szlovén, német, angol) növelheti az érdeklődést és az elérhetőséget. A helyi szálláshelyek fejlesztése és a meglévő vallási/turisztikai elemek ötvözése tovább erősítheti a zarándokutak fenntarthatóságát.

😊 Közönségközpontú tervezés 🧑

7. **Egyéni élmények és elvárások tiszteletben tartása:** Mivel a zarándoklat fogalma személyenként eltérő, az egyéni elvárásoknak megfelelő rugalmasságot biztosítani kell, hisz a komfortzónából való kilépés, a közösségi élmények és az elvonulás lehetősége minden résztvevő számára fontos.
8. **Korosztályok igényeinek figyelembevétele:** A zarándoklatokat és útvonalakat úgy kell tervezni, hogy azok mind a fiatalabb, mind az idősebb korosztály számára vonzóak legyenek. A fiatalok számára interaktív, közösségépítő programok, míg az idősebbek számára kényelmes és könnyen elérhető szállás- és pihenőhelyek biztosítása szükséges.

☀ Program- és élményalapú turizmus ☀

9. **Az egyéni élmények elősegítése:** A zarándoklatok során különösen fontosak az egyéni – vallási – élmények, elcsendesedések, melyekhez intenzívebb átéléséhez zarándokvezetők képzésével és háttéranyagok fejlesztésével, lelki gyakorlatok szervezésével is hozzájárulhatunk.
10. **Zarándoklatvezetők- és szervezők képzése:** A helyi ismeretekre építő képzések fontossága kiemelkedő. Bár a központi – esetleg támogatott - képzések több impulzust kínálhatnak, a helyi szereplők bevonása és a helyi útvonalak megismertetése elengedhetetlen. A vallási és szervezési tevékenységeket külön kell kezelni (lelki vezetés és zarándoklat szervezés).

11. **Programok és élményalapú turizmus:** Az új zarándokútvonalak kialakítása során célszerű olyan programokat tervezni, amelyek nemcsak vallási, hanem kulturális, történelmi és közösségi élményeket is kínálnak. Az élményalapú turizmusra építő programok, mint például interaktív feladatok, csapatépítő események, valamint történelmi séták nagyban hozzájárulhatnak a zarándoklatok vonzerejéhez.
12. **Modern eszközök alkalmazása:** Digitális megoldások, mint például VR-technológiák és influenszerek bevonása, segíthetik a fiatalabb generációk megszólítását. A zarándokútlevél tartalmi és digitális fejlesztése, például QR-kód alapú pecsétgyűjtő applikáció, a modern igényeknek is megfelelne.

Fenntarthatóság

13. **Fenntartható turizmus:** A zarándokútvonalak tervezése és zarándoklatok szervezése során fontos lenne figyelembe venni a fenntartható turizmus elveit. A helyi közösségek bevonása, a természeti és kulturális örökség megóvása mellett célszerű olyan programokat kialakítani, amelyek segítik a helyi gazdaság fejlődését.

A hagyományokra való építkezés és az új, modern elemek harmonikus ötvözése biztosíthatja, hogy az útvonalak ne csak spirituális, hanem kulturális és gazdasági szempontból is relevánsak legyenek.